

Pensioniea piir ei kao, see kolib

Magnus Piirits | Sotsiaalministeerium

Merle Sumil-Laanemaa | Sotsiaalministeerium

Tõnu Lillelaid | Rahandusministeerium

Sotsiaalkomisjon, 19. oktoober 2026

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF SOCIAL AFFAIRS

Üks arutelu, kolm eraldi küsimust

Kõiki tuleb kaaluda koos, kuid neid ei tohiks omavahel segi ajada.

1. Võrdne kohtlemine

Kas võrrelda eelkõige sama sünniaasta inimesi või ajaliselt lähestikku sündinuid?

Kumbki mudel loob piirijuhtumeid.

2. Statistiline loogika

65-aastaste oodatav eluiga arvutatakse kalendriaasta kohta.

Kehtiv rakendus järgib sama ajamõõdet.

3. Muutmise hind

Alternatiiv nõuab seadusemuudatust, üleminekureegleid, infosüsteemide ja kalkulaatorite muutmist, testimist ning teavitust.

Piiriefekt ei kao ühegi mudeliga

Muutub see, kelle vahele piir satub.

Sünniaastapõhine

Piir on 31. detsembri ja 1. jaanuari vahel. Ühepäevane sünnivahe võib anda erineva pensioniea.

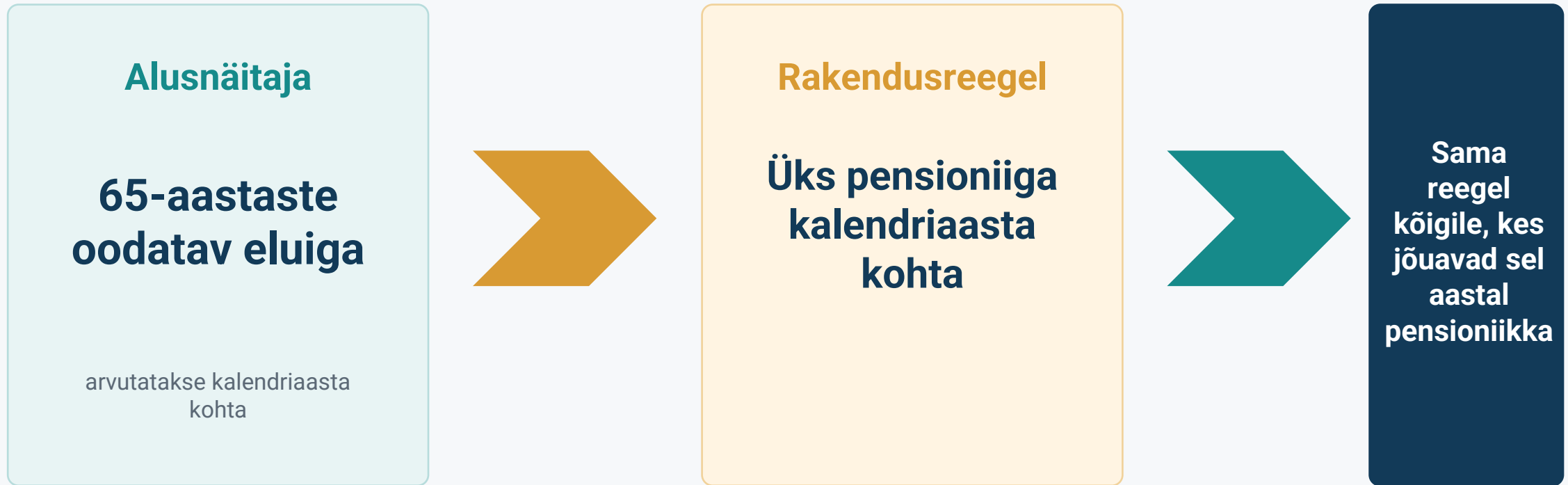
Kalendriaastapõhine

Piir võib paikneda ühe sünniaasta sees. Sama sünniaasta eri kuudel sündinud võivad jõuda pensioniikka erinevas vanuses.

Valik ei ole „piir või piirita süsteem“, vaid piiri asukoht ja sammu suurus.

Statistiline alus sobitub kalendriaastaga

Kehtiv reegel kasutab sama ajamöödet, milles alusnäitaja arvutatakse.

See ei ole ainus võimalik lahendus, kuid see on objektiivse statistilise loogikaga kooskõlas.

Eeldatava eluea andmed

1 · ANDMED

Statistikaamet avaldab 65-aastaste keskmise elada jäänud aastate arvu **kalendriaasta** kohta.

2 · VALEM

Valem võrdleb kahe viieaastase perioodi keskmisi ja annab tulemuse **kalendriaasta** kohta.

3 · PENSIONIIGA

Pensioniiga kehtestatakse määrusega **kalendriaasta** kohta, vähemalt kaks aastat ette.

Kalendriaasta on kogu arvestusahela ühik. Sünnikohordipõhist elutabelit Eestis ei koostata, nii et sünniaastapõhine rakendus tähendaks kalendriaasta näitaja kandmist rühmale, mille liikmed jõuavad pensioniikka **kahe eri kalendriaasta** jooksul.

Kaks näidet

SENINE KORD · SÜNNIAASTAPÕHINE

Sündinud 31.12.1959 **30.06.2024**

Sündinud 01.01.1960 **01.10.2024**

3 kuud

vahe pensioniea saabumisel

UUS KORD · KALENDRIAASTAPÕHINE

Sündinud 30.11.1962 **30.12.2027**

Sündinud 01.12.1962 **01.03.2028**

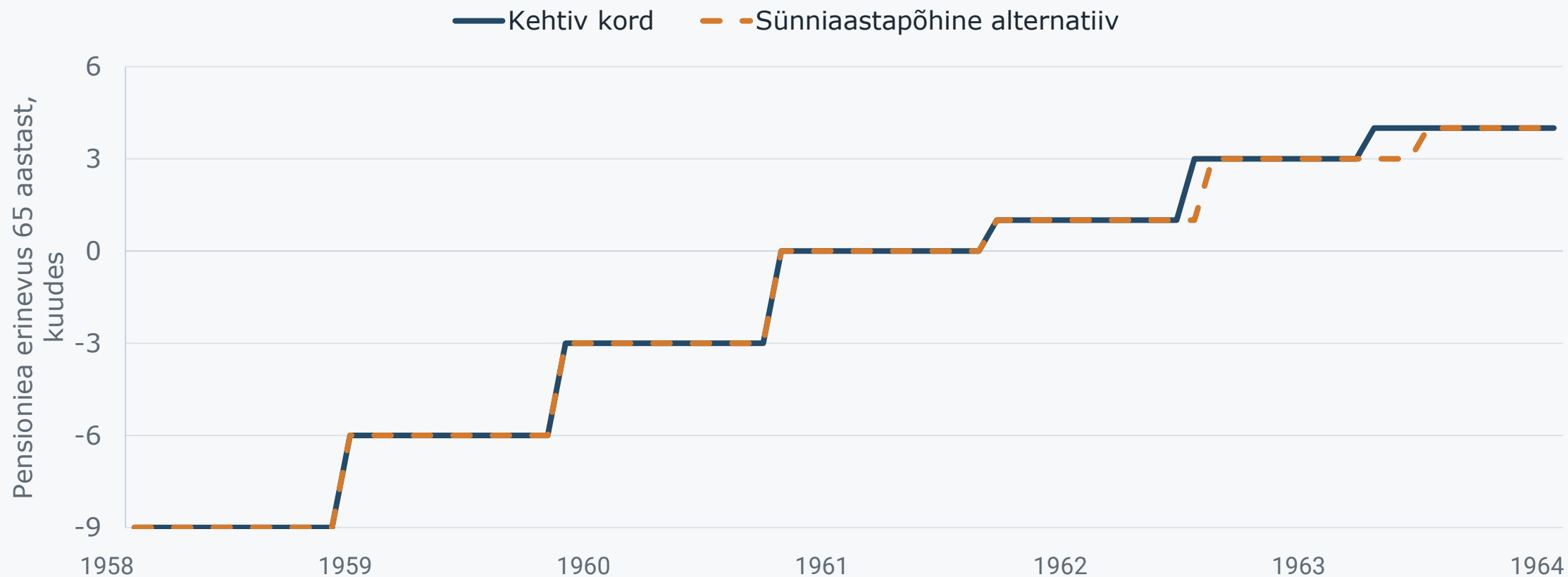
2 kuud

vahe pensioniea saabumisel

Mõlemas korras tekib ühe päeva vahega sündinute vahel kuudepikkune erinevus. Erinevus on selles, kuhu piir langeb — kahe sünniaasta vahele või ühe sünniaasta sisse.

Pensioniiga sünnikuu järgi

3

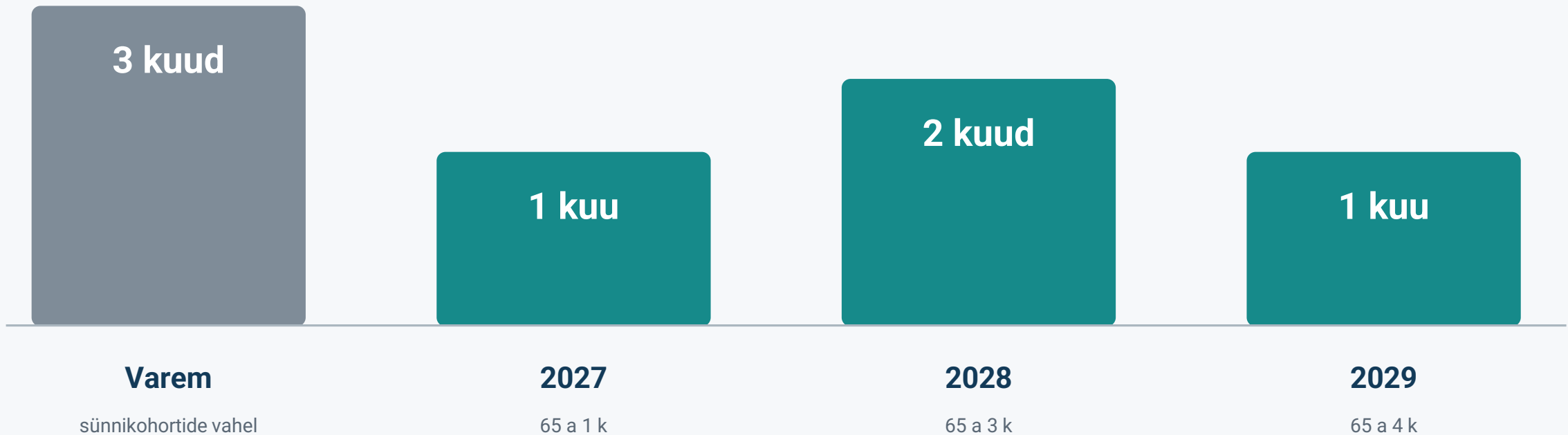

Kehtiv kord jaotab 2027–2029 muutuse 1–2 kuu kaupa; sünniaastapõhine alternatiiv koondaks sammu taas aastavahetusele.

Senised muutused on olnud väiksemad

Tegelik mõju tuleb hinnata otsustatud sammude, mitte üksnes seaduse maksimumi järgi.

Kalendriaastapõhine süsteem ei ole seni andnud suuremaid astmeid kui varasem kohordipõhine süsteem.

Süsteemi muutmise ei ole tasuta ega neutraalne

Rakenduskulu on toetav kaalutlus siis, kui sisulised alternatiivid on võrreldavad.

- Õigusloome ja mõjuanalüüs
- Üleminekureeglid ning uued piirijuhtumid
- SKA infosüsteemide ja andmevahetuse arendus
- Testimine ja pensionikalkulaatorite muutmise
- Ametnike ja nõustajate koolitus
- Inimeste teavitamine

Kulunumbrid vajavad SKA-lt eraldi hinnangut.

Ettenähtavus

Uue korra tegelik kitsaskoht ei ole võrdsus, vaid see, kui kaugele ette inimene oma pensioniea teada saab.

PRAEGU

Sünniaastapõhise tabeli järgi teadis inimene oma pensioniiga aastakümneid ette. Uues korras kehtestatakse see vähemalt kaks aastat varem.

ETTEPANEK

Sotsiaalkindlustusameti kodulehel on selgelt kirjeldatud pensioniead ja ka prognoosid, aga selge eristusega, et tegemist on prognoosiga.

Kokkuvõte

- 01 Järsk piir tekib igas variandis. Küsimus on, kuhu see langeb.
- 02 Eeldatava eluea andmed on kalendriaastapõhised.
- 03 Sünniaastapõhine rakendus on tehtav, kuid eeldab seadusemuudatust ja sotsiaalkindlustusameti infosüsteemide arendust.

Pensioniea piir ei kao. See kolib.

Teiste riikide valikud

Riik	Pensioniiga määratakse	Ette teada	Erinevus sünniaasta sees?
Eesti (alates 2027)	kalendriaasta kaupa	vähemalt 2 aastat	jah, kuni 3 kuud
Holland	kalendriaasta kaupa	5 aastat	jah
Soome	sünniaasta kaupa	umbes 3 aastat	ei
Taani	sünniaasta kaupa, täisaastates	15 aastat	ei

Mõlemad põhimõtted on Euroopas kasutusel. Küsimus ei ole õiges ja vales lahenduses, vaid selles, mida kumbki valik maksab ja mida ta vastu annab.